

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Et århundre. Kongregasjonen «de grå søstre av den hellige Elisabeth» feirer jubileum. — Elisabethsøstrene i Norge. — Verneenglenes fest 2. oktober. — Hvor den hellige Frans levde. — Til Rosenkransfesten 7. oktober. — De forti dagers evangelium. — Herhjemme.

Et århundre.

Kongregasjonen „De grå søstre av den hellige Elisabeth“ feirer jubileum.

«De grå søstre» — «Elisabethsøstrene» — vi kjenner kongregasjonen her i Norge under begge navn og den er oss like kjær enten vi i den erkjenner hverdagslivets tapre heltinner eller den hellige fyrstinnens verdige søstre. «Som i himlen så og på jorden» kunde godt være disse søstres motto slik som de forstår å forene arbeidet i sjelene for Guds evige rike med omsorgen og stellet for menneskenes timelige vel, fordi de vet om det Guds rike som er «med iblant oss» og som ikke må glemmes eller ringeaktes. Som få har de grå søstre unngått kristendommens abstraksjon — for dem er kjærlighet noe helt konkret, noe aktivt — ikke ord på leppene men flittige henders tålmodige og utrettelige virke.

Når derfor 27. sept. opprinner er det ikke de grå søstre, Elisabethsøstrene alene, som takker Vårherre for hans rike nåde og velsignelse gjennom et århundre — det er alle som har hatt den lykke å komme i berøring med dem, som tar del i denne takk — vi takker Gud med men også for dem!

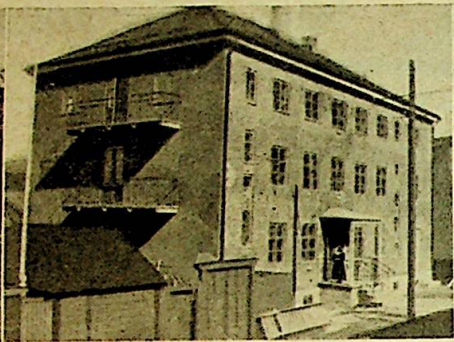
Det var den 27. september 1842, på festen for de to martyrlæger, de hellige Cosmas og Damian, at 4 fattige unge kvinner fikk sitt høyeste ønske oppfylt: det samfunn som de hadde dannet i den lille by Neisse i Oberschlesien, fikk Kirkens velsignelse. Det var den fromme Klara Wolff som først alene hadde begynt å virke blant syke, fattige og gamle, men hun hadde hele tiden i seg en brennende trang til å gjøre det ut fra ordenslivet. Det lykkedes henne imidlertid ikke å finne opptagelse i noen av de bestående kongregasjoner, men hun fant

trøst og støtte hos sin åndelige vegleder kapellan Franz Fischer, som oppmuntret henne til å fortsette arbeidet med daglig å gå til de mange livets stebarn og hjelpe dem både legemlig og sjeelig. Hun gjorde det, men arbeidet vokste henne snart over hodet og hun måtte ha hjelp. Da sendte Gud henne to likesinnede søstre, Mathilde og Louise Merkert samt Franziska Werner, og disse fire fromme sjeler fikk tillatelse av soknepresten til å flytte inn i en forlatt prestebolig og derfra i fellesskap utøve det virke som brakte så megen velsignelse med seg. Det var bare et eneste rom de foreløpig fikk, men det var nok for de nøysomme kvinner. Det at de kunde bo sammen og styrke, trøste og oppmuntre hverandre erstattet dem fullstendig savnet av alle andre bekvemmeligheter.

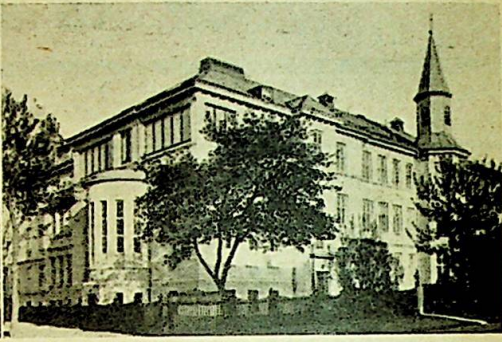
De anla også en felles men såre enkel drakt: en brun kjole med et kast over av samme farge og der til en grå hatt. Den liknet meget egnens alminnelige folkedrakt og man valgte med vilje ikke den svarte farge, da denne kunde virke foruroligende på de syke — svart ble på den tid bare båret av de dodes pårørende. Etter et par års forløp skiftet de over til grått og fra den tid skriver seg navnet «gråsøstrene» — et navn de selv var glad i fordi det bare betegnet antrekket men ikke sa noe om dem selv. Derfor avviste de også å bli kalt — som mange gjorde — «barmhjertige søstre», idet de var for ydmyke til å ville bære et så anerkjennende navn. De tenkte heller ikke på å grunnlegge en formell klosterorden — de ønsket bare å leve som de første

Moderhuset i Breslau.

St. Vincenshospitalet, Hammerfest.

St. Elisabethhospitalet, Trondheim.

kristne hadde levet, i et religiøst fellesskap. Aldri forlangte de penger for sin pleie — ga man dem noe ble det alltid brukt til de mange fattige og gamle som etter hvert søkte til dem.

Snart kom den tid hvor man trengte mer plass — ikke minst fordi mange unge kvinner ønsket å slutte seg til arbeidet. Det ble også no nødvendig å gi faste rammer for virket og de første statutter ble gitt «søsterforbundet til pleie av hjelpeløse syke under beskyttelse av Jesu allerhelligste hjerte». Husordenen var streng: om sommeren opp kl. 3.30, om vinteren kl. 4 — i seng kl. 10 om sommeren, 9.30 om vinteren. Det vil imidlertid føre for langt å gjenfortelle «gråsøstrenes» hele historie hvor interessant den så enn er — der kom vanskelige år som imidlertid førte til en rekonstruksjon på den hl. Elisabeths fest 19. november 1850. Fra da av førte forbundet navnet: «de grå søstre av den hl. Elisabeth» — det navn de no overalt de har sin gjerning er kjent og elsket under.

Et særlig kapitel danner for øvrig deres innsats under krigene. De var de første ordenssøstre som ankom til krigsskueplassen i 1864, hvor de med kjærlighet tok seg av alle de sårede, uansett nasjonalitet eller trosbekjennelse. Deres innsats var så stor at feltmarskalk Wrangel ga ordre til at soldatene skulde hilse på søstrene som på offiserer. Det samme gjentok seg i 1866 og 1870—71, hvor ikke mindre enn 209 grå søstre var i felten og flere mistet livet, og den 7. juni 1871 ble så meget oppofrelse belønnet med et pavelig dekret hvorunder kongregasjonen ble anerkjent av pave Pius IX. Guds velsignelse hvilte over søstrene og virksomheten ble mer og mer omfattende.

Vi skal no i korte trekk fortelle om kongregasjonens innsats i Norge. Vi vil begynne da med hovedstaden.

I Oslo.

Etter at de grå søstre hadde utfoldet et oppofrende og fruktbart arbeid i Hammerfest og Trondheim ønsket biskop Fallize at de også skulde virke i det daværende Christiania, til å begynne med ved ambulant sykepleie og overtagelse av menighetsskolen. Han utba seg derfor noen søstre av generalforstanderinnen mater Melchiora og

denne avreiste selv med de tre søstre Chryso gena, Gutburga og Gordiana, mens søster Felicitas kom fra Trondheim. De ankom 7. juli 1891 til hovedstaden og fikk bare et lite værelse anvist, men de møtte den hjerteligste velvilje hos St. Josefs-søstrene som hjalp dem med råd og dåd gjennom mange begynnelsesvansker. Likeledes var pastor Wang og de øvrige prester meget velvillige. I 1902 kunde «Elisabethsøstrene», som de kalles her i Norge, innvi sitt hus i Urtegaten, med det vakre kapell og hvor de også har sin velrenommerte alderdomsheim. Den nuværende provinsialforstanderinnen er mater Cosmasia som i de siste 12 år har ledet arbeidet med og blant de 100 søstre. Dessverre har man på grunn av krigen måttet innstille byggingen av et pensjonat for eldre katolske damer på Nordstrand — men det vil sikkert bli reist.

I Hammerfest.

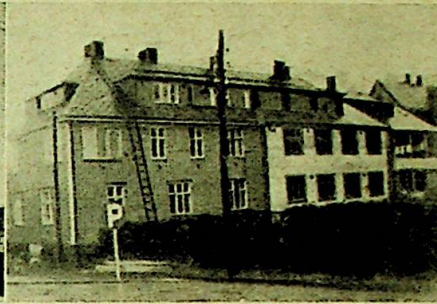
25. juli 1878 beordret daværende leder av norske katolikker, apostolisk prefekt mgr. Bernard, mgr. Hagemann til Hammerfest. Denne innså snart at han måtte ha støtte av ordenssøstre og reiste derfor til Neisse hvor han etter avtale med prefekt Bernard, konfererte med Elisabethsøstrenes generalforstanderinnen. Det var ingen lett oppgave da hun nærte betenkeligheter med å sende søstre så høgt mot nord, men hun gikk med på det om noen av søstrene vilde melde seg frivillig. Det gjorde øyeblikkelig tre: søstrene Klaudia, Serapia og Adelheid, og etter en gripende avskjed reiste de med mgr. Hagemann over København, Malmø, Oslo, Trondheim og 13. oktober 1880 landet de i Hammerfest.

Begynnelsen var hard: ikke et ord forsto de av språket og de led fryktelig under kulden da det tok lang tid før deres bagasje kom. To små værelser hvorav soveværelset var så lite at kun en ad gangen kunde kle seg — et kjøkken som bare var en gang uten vindu så røyken sved i øynene — golvne så glisne at snøen trengte opp gjennom dem. Men søstrene holdt ut og stor var deres glede da de kunde bispise de første fattige barn. Verst følte den ukjente mørketids trykk. Gripene er det å lese om denne første tid —

Men snart gikk det fremad og med glede og takk

St. Elisabeths hospital, Tromsø.

St. Elisabeth-hospitalet, Harstad.

St. Olavs klinikk, Tønsberg.

hilste man da deres sykehus sto reist og fikk navnet St. Vinzenz-hospitalet. En poliklinikk ble også innredet og søstrene ble meget søkte massøser hvorved de lærte mange mennesker å kjenne. I 1935 ble det nuværende moderne hospital reist.

I Harstad.

4. august 1923 kom søstrene Mildrandis, Aebetha, Silvana og Heribalda til Harstad kalt av biskop Fallize og i 1927 kunde de etter de her som alle vegne vanskelige begynnerår dra inn i sitt eget sykehus. I 1937 ble det utvidet med en tuberkulose-avdeling.

I Tønsberg.

Her var det biskop Smit som i 1928 tok initiativet til søstrenes komme. Takket være direktør Gmeiners offervilje kunde man med en gang kjøpe en privatbolig som egnet seg for ominnredning til ordenshus. Samtidig ga det plass for kapell og klinikk som begge ble vigslet St. Olav. Som den første søster dro mater Alkantara inn, siden fulgte søstrene Samuela, Anastasia, Xaveria og Rosalia. Også her var det meget smått til å begynne med, men også her er det stadig gått fremad.

I Tromsø.

I 1906 kom moder Thomania med søstrene Pamfila og Servula til Tromsø, idet en læge som hadde beundret de grå søstres virke utenlands absolutt vilde ha dem hertil. Da de kom ble de imidlertid ikke møtt med den håpede forståelse, men søstrene holdt ut og kunde i 1907 åpne en liten klinikk som i 1924 ble avløst av det nuværende statelige St. Elisabeth-hospital. Ved siden derav underviser de skolebarna og nyter no overalt den største respekt og kjærlighet.

I Trondheim.

15. september 1887 kom søster Serapia fra Hammerfest sammen med søstrene Aniceta og Felizitas fra Tyskland til Trondheim, kalt av den utrettelige biskop Fallize. De skulde virke ved skolen og med ambulanssykepleie, men allerede i 1890 viste det seg unngåelig å få et hospital, og søstrene overtok den daværende prestebolig som ga

plass for både de syke og et eget operasjonsrom. I 1910 ble hele sykehuset ombygd og utvidet og dette ble gjentatt i de følgende år. Under den store jernbaneulykke som i 1921 fant sted ved Rørsbanens innvielse ytet St. Elisabethsøstrene den første hjelp — hospitalet lå like ved ulykkesstedet — og fikk anerkjennelse fra alle hold for sin uforferdede innsats. Hospitalet er i sin nuværende skikkelse blant landets beste og mest søkte.

Ja, det katolske Norge har meget å takke for på denne hundreårsfest. I sin skytshelgens fotspor har de kjære, beskjedne og oppofrende gråsøstre brakt meget brød og mange roser, meget godt og sant og skjønt til oss alle. De har vist oss hva ekte søstersinn er og hvorledes det virker — Gud lønne dem her og histoppe —!

Elisabethsøstrene i Norge.

«Der går et stille tog igjennom kampens bulder, med bønn på alle språk.»

I dag er det Elisabethsøstrene som passerer revy for vårt blikk i det stille tog som går igjennom kampens bulder i alle tider og alle land. Dette toget av bedende og arbeidende mennesker — som opprettholder balansen i verdenssystemet, når menneskeslektene vender Gud ryggen og går sine egne veier, og som, når konsekvensene kommer med nød og trengsel på jorden, rekker ut de barmhjertige og hjelpende hender.

Vi hilser glad og gjenkjennende den grå armé: Gråsøstrene, som de populært kalles. Den grå farge, hverdagens — virkedagens farge er så betegnende for deres ferd. «De vil ei glimre men gavne.» Men det kan vel hende det blir helg i stuen der de kommer inn, enten det er en syk som skal pleies med varsomme hender, en sorgfull som skal trøstes, eller nød som skal lindres. Og sikkert har det mangan en gang gått gråsøsteren som det gikk hennes fjerne, åndelige stammor, den hellige Elisabeth av Thyringen, at det var skjønne duftende roser i kurven, når hun skulde ta fram sine gaver. Dvs. det var begge deler. Hennes kjærlige tanker og vennlige oppmuntrende ord fylte luften med lys og

St. Elisabethhjemmet i Urtegaten 31, Oslo.

håp og brakte gledens roser til å blusse på det bleke kinn.

Lenge før jeg kom i forbindelse med Elisabethsøstrene har jeg hørt om deres gjerning som barmhjertige søstre, om den trygghet og fred som fulgte dem i heim og ved sykeseng, og fram for alt om deres bramfri og selv-forglemmende ferd.

I over 60 år har de øvd sin velsignelsesrike gjerning i blant oss. Takk og gode minner følger i deres spor der de går fra kirke til samfunn. Slik er deres veg utstukket. Og fordi de selv henter kraften ved de evige kilder kommer de aldri tomhendt.

Til de ytterste utposter ble de sendt for å være med å danne de første menigheter og fremme kirkens sak ved å vareta menighetens tarv. Det var vel ikke alltid så lett å bli overflyttet fra et rikt pulserende katolsk samfunn, fra slekt og venner under en varmere sol, og bli stasjonert i polarkretsens egn med den lange vinternatt rugende over landet. Men hadde de fått kaldelsen til å gå, så gjaldt intet personlig hensyn. Trofast har de røktet sin gjerning i syd og nord, og lagt stein på stein til reisning av hospitaler, skoler og gamleheim. Ære være søstrene for alt, men især for deres kjærlige omtanke for de gamle og ensomme. De som vel teller minst i vårt samfunn. De representerer jo hverken nåtiden eller framtiden. I denne sak står søstrene som foregangsmenn hos oss. Velkjent og velrenomert er Elisabethsøstrenes Gamle- og Pleieheim i Urtegaten 31, som i mange år har gitt ensomme og hjelpeløse damer en hyggelig heim med omsorg og pleie på deres gamle

dager. Denne heim omfatter ikke bare deres trosfeller, men er stillet til kommunens tjeneste også for andre som måtte trenge det.

Men søstrene har enno en kongstanke i sin barm. Det er heimen på Nordstrand for eldre katolske damer. At et lenge følt savn her vil bli avhjulpet er ikke bare en frase. Det er i høy grad en realitet. En vakker tomt er allerede kjøpt — med utsikt langt utover fjorden, mot vesterled. Der er den skjønneste naturpark, blomster- og nyttehage. Men som tiden er kan det vel hende, det vil gå både vinter og vår. Men engang vil det stå der. Ved solefallstid vil de speilblanke ruter tennes i brann som lysende fakler av solens siste stråler, mens klokkene ringer til ave. Og de mange ensomme, som ikke lengre er ensomme, vil samles i kapellet og takke Gud for dagen som gikk så fredfull og trygg i søstrenes varetekt.

Imidlertid, mens vi venter, vil vi som eier drømmen derom be Gud velsigne de kjære søstre — og alle deres planer, og all deres ferd.

— S. Ø.

Verneenglenes fest 2. oktbr.

Det er få av den kristne tros sannheter som er tydeligere uttrykt i den hellige Skrift enn at det finnes en verden av ånder eller engler, hvis gjerning for en del er å hjelpe menneskene til den evige salighet.

Mindre tydelig bevitnet, men også høyst sannsynlig er det, at ethvert menneske — ikke alene hver døpt, men alle mennesker — har sin særlige engel, verneengelen, som følger ham fra tilværelsens første øyeblikk, så han dog må kunne nå det store mål, hvorfor han er født til verden: den evige salighet hos den treenige Gud.

Denne virksomhet utøver verneengelen på forskjellig måte. For det første ber han bestandig for det menneske som er ham betrodd, en velsignelse som aldri kan bli vurdert høyt nok; for bønn er i Guds rike den uomgjengelige betingelse for frelse.

Og dernest formaner vår engel oss til det gode. I Apostlenes gjerninger (5,20) kommer engelen til apostlene, åpner fengslets dør for dem og formaner dem til å gå hen i templet og forkynne Livets ord for folket. Engelen kan innvirke på våre tanker, på vår fantasi, på sanserne, derimot ikke i egentlig forstand på vår vilje, så denne blir sterk til det gode; det formår bare Gud Helligånd.

Og endelig beskytter verneengelen oss på sjel og legeme. Denne virksomhet er visstnok den mest iøynefallende, og den fremheves gang på gang i de bibelske fortellinger. Tenk på Lot som frelses ut av det dødsdømte Sodoma, på den unge Tobias som ledes trygt gjennom alle farer på sin lange reise, på Daniels venner i den glødende ovn, på den hellige Josefs mangfoldige råd og advarsler fra en engel, på Petrus' befrielse fra fengslet, på hedningen Cornelius som får besøk av Herrens engel, på Paulus på havet til hvem en engel kom og sa, at ikke alene

Hvor den hellige Frans levde.

La oss i anledning St. Fransiskusdagen besøke stedet hvor han levde.

Det er med en eiendommelig følelse man kommer til den hellige Frans enebo, hans Carceri, som han kalte det, stedet hvor han elsket å oppholde seg, når han trengte til å trekke seg tilbake fra verden. Man går inn gjennom en dyp porthvelving og står så inne i den lille uregelmessige, flisbelagte klostergård. Over kapellet henger i en murbue en liten klokke.

Eldgammelt ser det ut. Eneboet, som besto av et kapell og noen grotter, ble i 1215 av abbeden for Benediktinerklostret på Monte Subasio gitt til Frans, og dets eldste del skriver seg helt fra hans tid. — Seinere lot den fromme Bernardino av Siena, som i 1438 ble Fransiskanerordenens generalvikar, det utvide og bygget bl. a. et lite kloster.

Først kommer man gjennom atskillige mindre rom, hvor man viser forskjellige minner om Frans. I et lite kapell finnes et kart som Frans brukte når han preket; et annet sted ser man det kors han hadde med heim fra Jerusalem, og et stykke av hans kamelhårsskjorte.

Så åpner seg en lem i golvet, og man kommer ned en snever, steil steintrapp og står så i det rom hvor Frans av Assisi sov, når han oppholdt seg i Carceri.

han selv skulde bli frelst, men at Gud også vilde skjenke ham alle deres liv som seilet med ham (Ap. gjern. 27 24), og på mange, mange andre måter.

Derfor er andakten til verneengelen alltid blitt pleiet og fremmet i den katolske Kirke. Det er en god og såre gavnlige skikk at føye en bønn til verneengelen til sine daglige bønner. En av de skjønneste og mest omfattende bønner til verneengelen er uten tvil følgende gamle latinske, som sikkert ikke så få i forvegen kjenner:

Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna (hoc die s. hac nocte) illumina, custodi, rege, gubernas. Amen.

På norsk: Du Guds engel, som er min beskytter, deg er jeg betrodd ved himmelsk omsorg; opplys, bevar, led og styr meg (i dag eller i natt). Amen.

Her er enno hans seng, dvs. et leie hugget ut i selve klippen; der ligger en stein som hodepute, den opprinnelige, såvidt man kan se et stykke tre, oppbevares oppe i kirken. No er det over leiet en stor glassoverdel.

Når man står og ser på dette sovested får man et meget sterkt inntrykk av asketen Frans.

Utenfor soverommet i det fri viser man dekket over den brønn, hvori Frans etter legenden nedmanede Demonene, som kom for å friste ham.

Og så kommer man ut i Carceris hage — på en bred sti som fører langs kløften, mens grenene fra bergskråningens trær henger ut over våre hoder. Nede i kløften ser man åpningene av noen av de grotter, hvor Frans' ledsagere bodde her ute i fjellensomheten. — Et merkelig liv. Men her har Frans med dem som sto ham nær, gjennom bønn og betraktning samlet åndelig kraft til sin store gjerning og til å møte de krav, som ordenens sterke vekst etterhånden stilte til ham. — Man kan ikke annet enn betas, når man går på dette sted og tenker på den brennende tro og hengivelse, det har vært vitne til.

Og så kommer man til en steinek som står ved begynnelsen av kløften. Her er stedet hvor Frans holdt sin preken for fuglene, og vi ser for oss Giottos kjente maleri i San Francesco, gravkirken av den hellige Frans. Flere mener at selve steineken er den samme. Meget gammel er den i hvert fall. — I nærheten står en statue av Frans og en liten gutt, hver med sin fugl i hånden. Fotstykket er eiendommelig korsdannet på alle fire sider.

Man synes det er som noe av Frans' ånd hviler over de steder hvor han ferdedes — Portiuncula der nede på sletten, hvor han døde — kapellet og dødsstedet, no overbygget med den store Maria degli Angelikirke — Carceri her oppe på fjellet, begge små og fattige, men to av Frans' kjæreste steder — og San Damiano hvor han skrev sin solsang. —

Og her har også etter Frans' død hans disipler bodd: Silvestro, Rufino og hva de het — og broder Leone som Frans kalte «Guds lille lam», og om hvem Johannes Jørgensen i «Pilgrimsboken» skriver, at broder Leone «satt stille i Portiuncula eller oppe i Carceri og samlet i sin hukommelse alt han kunde huske om den elskede avdøde venn og mester». — Broder Leone som sto Frans særlig nær, og hvis navn står der nede i krypten på steinen i muren nær Frans' grav.

E. A.

Til Rosenkransfesten 7. oktober.

Når moderne mennesker ber, er det ofte på en måte som er grunnforskjellig fra den kristne bønn. Det er noe formløst over deres bønn. Det er ikke med bøyd knær og barnligt foldede hender de henvender seg til Gud, men likevel, mens hodet støttes mellom hendene, «flyr tanken på ørnevinge mot himlen, like opp til den Allerhøgestes, den Absoluttes trone, forbi alle engler og helgener». Bønn

er «å være grepet, å føle seg overveldet, at oppleve Gud». Bønn, sier de, er å tre «personlig» fram for Gud. Derfor smyger man av seg hva som ikke er en selv, vraker overleverte bøtter, bønnebøker så vel som dem man kanskje husker fra barndommen.

Det er en viss ironi over denne bønn; den er en blanding av idealisme og fattigdom, av heimvé etter Gud og jordisk selvgodhet. Og ofte ender den himmelstormende flukt med at sjelen med knuste vinger styrter til jorden.

Det kan vel neppe tenkes noen større motsetning til det moderne menneskes religiøse øyeblikksbetattethet enn en katolsk kristen med sin slitte rosenkrans mellom de foldede hender. Ikke som om rosenkransbønnen ikke også kunde være en ørneflukt mot himlen — og der finne himlens porte åpne — men den er helt igjennom preget av kristendommens barnlighet og den sunne hensyntagen til vår naturs eiendommelighet og svakhet, som vi så titt beundrer i Kirkens innretninger og religiøse skikke. Når noen ikke finner rosenkransbønnen tiltalende, er det fordi de bare har sett vrangen av den: perlesnoren og den ensformige ramsen av de samme bøtter. Eller også føler de det for oss katolikker så uforståelige ubehag ved denne bønns marianske islet. Det hindrer dem i å trenge fram til det som er rosenkransens sjel: betraktningen av Jesu livs hemmeligheter. Det er forløsningens store begivenheter som foresvever tanken under rosenkransbønnen, som holder fantasien fangen, som får hjertet snart til å juble, snart til å snøre seg sammen av medlidenhet, anger og smerte.

At rosenkransen tillike er Maria-andakt, gir bare vår bønn all den barnlige naturlighet som kjærligheten til Guds mor legger over hele vårt gudsforhold. Er hjertet oppfylt av den sanne Maria-andakt, så blir bønnen — det språk som vi taler til Gud — likefram vårt morsmål. Når det under rosenkransbønnen blir oss så lett å fordype oss i betraktningen av Jesu liv, er det da ikke nettopp fordi vi har Maria med på vegen? Hvor dypt går det ikke til hjertet når en from mor forteller sitt lyttende barn om Betlehem og Golgatha? I rosenkransen er det vår himmelske mor som forteller oss om sin guddommelige sønn.

Men så de fem gange «Hil deg Maria» og perlesnoren? De er ikke annet enn den stav ad hvilken denne bønns hellige fem roser slynger seg mot himlen. Hva vilde der ofte ikke bli av våre betraktende bøtter uten denne støtte? Har vi ikke tusinde gange erfart hvordan vi nettopp ved hjelp av perlesnoren og «Hil deg Maria» fant tilbake fra — ja, hvorhen kan vår fantasi ikke forville seg under bønnen? Tankene hadde tapt tråden, men ikke våre fingre og leppene heller ikke. Og så var vi altså dog ikke kommet helt ut av sporet. Vi grep fastere om perlen, vi stanset et øyeblikk for å samle våre tanker, så fortsatte leppene hvor de slapp: «Hil deg, Maria, full av nåde.» — og vi var atter heime hos Gud, gikk atter ved Marias hånd. Ved vår betraktende vandring lot vi idelig tankene dvele et øyeblikk, hvile seg ut på et «Fadervår», «Hil deg Maria» eller

«Ære være Gud». Og med friske krefter svang tanken seg opp til betraktning igjen. Rosenkransen med sin ensformige gjentagelse og sin ustanselige mekanikk skaper en hellig atmosfære omkring oss av ærverdige, innholdsdype ord, en bedende underbevissthet som hvert øyeblikk kan heves opp over terskelen til full klarhet og kraft. Dette i forbindelse med dens trosinnhold og dens marianske varme er vel grunnen til at den er blitt det katolske folks yndlingsbønn, dets legbreviar.

Om skjærsilden.

(Slutning.)

Og alltid er det da Hans godhet som gjør det gode. . .

Jeg ser at jeg holder på å komme inn i et annet terreng, — jeg kommer nå tilbake til skjærsilden.

Hvor ganske anderledes tenker man der enn her i vår tåpelige verden. Hvis de arme sjeler kunne komme hit tilbake, — hvor meget ville de kunne si og lære oss, hvor mangen bortgjemt last ville de vise oss, selv om den var gjemt i en dyd!

Den sanne hellige godhet søker i alt kun å gjøre godt mot Jesus overalt hvor der er virkelig nød, virkelig trang, for Han vil være trengende for å kunne si til dem som elsker Ham: «Du har hjulpet Meg.» Overalt hvor der er oppriktig, sann og ekte nød, åndelig eller legemlig, der er Jesus! Å, denne tanke! Denne barmhjertige sannhet forstår de arme sjeler nå langt bedre enn under sitt liv på jorden og vi vil lære av dem å være god på den gode måte og gjøre godt mot Ham. Jesus i sitt skjul av armod og trang skulle vi sette langt høyere.

Blant mennesker viser man som regel dem mest ære som har penger og gods, som er ansett og blir mottatt med aktelse overalt. Men tilkommer ære, oppmerksomhet og kjærlighet ikke først og fremst dem som ingen gir akt på, som overalt blir tilsidesatt, som ikke blir regnet for noe her på jorden? I dem kommer jo de fattiges Konge, Gud selv, for å gjeste oss. Skulle ikke disse ha æresplassen også i vårt hjerte? For om dem gjelder jo det ord av Gud: «Det har dere gjort mot Meg.» De er det store, guddommelige Meg. Og dette Meg tilkommer den største ære!

Når vi viser dem ære som har penger og gods her i verden, da ærer vi mennesker, — men når vi ærer de fattige, da ærer vi Gud selv. —

Det gis nok mennesker som er fattige trass i penger og gods, fordi de har en hjertesorg eller annen nød å bære. Ja, lykkelige er de, for da får også de være fattige, og vi kan også der gjøre Jesus godt med hvert kjærlig ord, hver kjærlig handling. Hvor det er nød — der ber Jesus om hjelp! Ja, den kjæreste, skjønneste og mest ærverdige gjest er ikke det menneske som lever i lykke og rikdom og velvære, men den fattige — han være fattig i det indre eller i det ytre, — den sårede, — for det er Jesus, det er Frelseren som står der, gjemt i en krok. Den som mottar godgjørenhet skal også selv

gjøre godt. Vidunderlig er det å gjøre godt imot Gud!

Men aldri gjøre godt for dermed å kjøpe ære for seg selv, gjøre godt etter eget tykke, men etter Guds mening og kjærlighet.

Akk, i skjærsilden har jeg sett utallige sjeler som ikke øvet velgjørenhet i Guds ånd, også så megen fari-seervelgjørenhet. Jeg ville aldri ha trodd det hvis ikke skjærsilden hadde vist meg det. Jeg har lidt meget før jeg riktig kunne tro og forstå alt dette, for av meg selv var jeg altfor rede til å tro og forstå alt dette, for av meg selv var jeg altfor rede til å tro og stole på verden, derfor måtte Gud ta meg i sin skole i skjærsilden.

Også de dømmende sjeler får sin omvendelse i skjærsilden. Hvor mange har dømt så lunefullt — etter sin sympati eller antipati, uten noen dyp, rettfærdig grunn for sine tanker.

Ja, alle de forskjellige klasser jeg der i skjærsilden! Noen har sitt hårde skall på den ene side, andre på den annen. Mange har et hårdt punkt midt i det myke — en feil midt i dyden! Og det kan Jesus ikke bruke for sin himmel. Han må gjøre alle rene og myke ved sin kjærlighet. Men den som alltid i kjærlighet skjelner mellom godt og ondt for å få vite sannheten, som ikke lar seg narre av usannhet og kanskje støtter det som er ondt — han har den hellige forsiktighet, den hellige fornuft og klokskap: slike sjeler har ikke dømt og fordømt. Hvor de er glade over å være fri for denne last, dømmelasten, — for de dømmende sjeler føler Guds dom i sin sjel langt mere skjærende. Det gis mange sjeler som er blitt ved med sin uriktige dømmen like til sin død.

Derfor er det godt å be meget også i denne sak, så vi alltid må handle rettfærdig og tenke i kjærlighet, enten det er gunstig eller ugunstig.

Ingen sympati eller antipati må ha et ord med her, bare kjærligheten, da er alt vel. Men et skarpt blikk må vi gjerne ha som vern mot all svindel og bedrag i denne onde verden, — det sier jo også den hellige fornuft som formaner oss til forsiktighet.

Er der en virkelig grunn til stede — for den hellige fornuft — da er alt i orden. Men hos mange sjeler er det ingen sann grunn for det gode eller det onde; — etter sin sympati dømmer de, eller etter sin antipati, og så mangler den hellige rettfærd og sannhet, og alt er hult og tomt; — men sjelen lider derved. Både i sympati og antipati kan man gjøre for meget, når den Hellige Ånd ikke leder oss. Et menneske kan forekomme den ene å være hellig, en annen å være ond, det hellige kan bli dømt som ondt, det onde som hellig: det er bare den naturlige tilbøyelighet det kommer an på — uten grunn eller mål. Det er ingenting som gagnar sjelen deri, bare løs, unyttig menneskedom; intet som fører til det gode eller advarer mot det onde, kun tom, verdiløs sympati eller antipati — hva gagnar vel det for livet og for evigheten? Der hvor alt har gått ut på menneskelige luner og stemninger — akk, der må sjelene tørste etter evighetens og sannhetens lys, fordi de har levet så meget i usannhet og uten mål og mening. Men de sjeler som i alle ting hadde en hellig, kjærlig grunn for sin handling, for hvem alt var en lære for tid og evighet, som alltid søkte å skjelne rett mellom

ondt og godt for kun å finne sannheten og ikke støtte noe uriktig — disse sjeler blir av den evige Sannhet kalt sannhet, av den evige Kjærlighet selv kalt kjærlighet og blir kalt opp i himmerike.

Ja, skjærsilden gir en aning om hvor vidunderlig himmelen må være, — ellers ville Gud ikke ta det så pinlig nøye med sjelenes rensing. Å, med innerlig lengsel må vi alt her forberede oss på denne himmelske renhet.

Den kostbare tid.

De arme sjeler i skjærsilden! Når jeg betrakter dem og utforsker deres lidelser og tanker, ser jeg for en ubeskrivelig anger de føler over hvert bortødslet øyeblikk. Gjerne ville de rope hvert eneste et tilbake for å fylle det ut for Gud. Nå har de den tørst etter nåden som de skulle hatt i livet.

Jeg ser så klart hvor dyp denne anger er over å ha lekt med tiden. Den tomhet som deres sjeler lider under er som en hunger, de forsmekter etter åndelig næring. Men når de er blitt helt gjennomglødet av denne anger, da kommer Gud og skjænker dem sitt hellige Blod og hele evigheten for dermed å fylle deres tomhet og med sin hellige Lidelse og Blod gjøre fyllest for det som er angret så dypt.

Nei, mens man ennå lever her, tenker man ikke alvorlig over hvor nøye Gud tar det med tiden, især hos dem som har et høyere kall, især hos de gudinnviede, de gudoppofrede, Guds tjenere og tjenerinner.

Mange arme sjeler trygler og ber om å gå og si dette til verden så ikke andre skal leve i samme blindhet. Derfor skriver jeg her — tvunget av de arme sjeler — disse ord så godt jeg kan det! Ja, især for de gudinnviede er tiden så uhyre viktig. Det er så meget nytteløst i verden, og det er altsammen som tomme steder og må bli til skjærsild. Alt sammen er det huller som må fylles ut i evigheten.

Det er ikke vi som rår over vår tid. Gud har gitt oss den for å fylle den med hellige mål. Han ga oss den likesom et kar og sa: gå og øs av det evige livs brønn og kom så tilbake til meg med karet fullt.

O Jesus vil drikke av dette kar og til takk føre sjelen inn i den uendelige evighet, i det evige livs hav, hvor den vil strømme med i evighetens endeløse strøm.

Vår livstid må være helt fylt med hellige mål, egentlig skulle man intet gjøre uten hellig grunn. Med den gode mening kan alt jo få verdi, også i seg selv unyttig og verdiløse. Hvor meget unyttig er der ikke i våre høflighets- og vennsapsregler, i våre daglige plikter. Man gjør hva man må, for ikke å stikke seg ut og for å føye seg etter andre, — men også denne tid skal man regne med forat hver i seg selv nytteløs plikt kan få det verd som kjærligheten til Gud gir. Men her vil mange gjerne finne undskyldninger og ta mere hensyn til det jordiske enn til Gud alene, så de bruker altfor lang tid til slike ytre ting som man ofte kunne gjøre av i korthet eller helt la være.

Den som elsker verden og dens gjøren og laden vil gjerne være med på det. For den som ikke gjør det

er alt dette et offer, og han gjør minst mulig av det. Ja, Gud tar det alvorlig med tiden. Hvor skulle da ikke vi regne og spare som bare lever så kort en stund! Akkurat som forretningsmannen med sine forretninger og sin inntekt, så han får mest mulig ut av det alt.

Ja, det er så skade for hvert øyeblikk vi lever uten høyere grunn, — når vi lar nådens gaver ligge ubrukt. Man kan jo vinne noe for Gud av alt, også av det jordiske. Selv har Han strødd evige skatter i vårt liv, over alt i vårt liv. Vi må bare ikke glemme å ha en hellig mening, en oppgave, en plan i hvert øyeblikk av vårt liv. Alle disse Vår Herres hensikter må vi oppfylle ved at også vi har en hensikt med alt, jeg mener, at Hans hensikter er våre og at vi ikke bringer Ham tomt tilbake noe av det Han gav oss å fylle.

Den store allmektige Gud er Gud også over våre sekunder, Gud over vår kostbare tid. Han er Herren, vår gode Mester, og vi skal adlyde Ham i alle ting. I skjærsilden ser jeg også mange, mange klosterfolk som ved altfor lange nytteløse samtaler med andre mennesker har fått mange tomme steder i sin sjel. Det er sjeler som ved omgang med verdenspersoner har mistet den klosterlige tilbaketrakket, som ikke har forstått kun å gi den tid til besøk og vennskaper som ikke sto i strid med klosterts liv. Akk, i disse sjeler ser jeg så meget verden, — og den verden betyr kun null for evigheten. Hvor mange har ikke gitt time etter time til slikt som man kunne ha gjort så meget kortere. Hvor mange timers indre bønn og hvor mange besøk hos det hellige Sakrament kunne de ha fått tid til istedenfor! Hvor mange slike dyrebare stunder ble ikke ødslet bort og gikk tapt for Gud og evigheten. Hvor mangt et minutt hadde man kunnet spare for Frelseren i det hellige Sakrament hvis sjelen hadde hatt den rette hunger etter sin plikt, etter Gud. Og hvor Gud er god som lar sjelene få gjøre godt igjen alt dette i skjærsilden. Derfor er skjærsilden også en lidelse i tid. De lider med tiden, dette er lengselen: disse sjeler lengter usigelig etter Gud, etter renhet, etter å bli bedre, og de er dog lykkelige fordi de vet at de er der hvor de skal bli bedre, — dette løser dem fra all fortvilen, deres lidelse er en lidelse i håp og tillit, i lengsel og omvendelse.

Gud har ikke gitt oss tiden for å leke med den, eller gjøre med den hva vi vil. Tiden er det kar som vi må øse med av det evige livs brønn. Til den som ikke bringer det fullt tilbake sier Herren — og ser på ham med et spørrende blikk: «Hva har du gjort med disse nådeskatter? Jeg har befalt deg å bringe meg det fullt tilbake. Men du har gått dine egne veier og har glemt hva jeg bød deg, ja du har endog slått i tu det skjønne kar — og hva bringer du meg nå tilbake?»

Da synker sjelen ned for Gud; nå står den for den evige dommer og kan ikke komme undav, kan ikke mere flykte fra Hans ord som den her i livet kan hende ofte har gjort. Der står den for den allmektige Gud og har kanskje bare noen skår av ituslått nåde, av spilt tid! Og da ber den Gud: «Herre, gjør det helt igjen!» Ja, dersom sjelen alt før sin død var angerfull herover, da tier den dette med ennå dypere anger, og de er Frelseren barmhjertig og sier: «så kom, her i skjærsilden gjør vi det helt igjen». Men uten lidelse kan og må det ikke skje, for bare ved anger blir sjelen myk,

og anger gjør ondt. Men den som bringer sit kar fullt tilbake kan være glad, — da står evighetens porter åpne. Å, vi har så uendelig meget å øse av den barmhjertige Kjærlighets brønn, — ved de hellige kommunio-ner, og først ved skriftemålet, — ved de hellige messer og ved prekener. Det mangler oss intet, vi må bare ikke ødsle bort Guds ord, — da lærer vi alt som tjener til vår frelse og fører oss til den himmelske renhet.

Bokanmeldelse.

Årsberetning fra Foreningen til norske fortidsminne-merkens bevaring.

Til tross for de ugunstige tider har denne forening med det usannsynlige lange navn utsendt sin årlige beretning i samme omfang og med samme vakre og fornemme utstyr som før, og som vanlig vil vi her i «St. Olav» ikke unnlate å henlede oppmerksomheten på den i det håp derved å stimulere interessen for foreningen og dens landsgagnlige og fedrelandssinnede virke. Denne siste årsberetning omfatter en del arbeider på gamle kirker — av megen kulturell interesse er en artikkel om de gamle prestegårder ned gjennom tidene.

Det burde no om dagen være en *æressak* for hver norsk-sinnet mann og kvinne å støtte en forening, hvis mål er å verne om alle gode sterke tradisjoner og overlevere dem i en om mulig renere og vakrere skikkelse til ettertiden. Uansett alle vansker ser man av årsberetningen at arbeidet har gått sin rolige gang. Takket være dette virke er selv mange av de verdier som er gått til grunne ved brann, likevel gjennom oppmålinger o. l. blitt reddet for fullstendig fortapelse. Det burde som sagt være noe av en æressak for oss å være medlemmer. Her i Oslo mottar foreningens kontor, Akersgt. 42, innmeldinger — i Bergen og Stavanger er kontorene på museene.

E. D.-V.

Hechjemme —

Oslo. Maria-kongregasjonens hadde sitt første selskapelige møte etter ferien søndag den 13. sept. i foreningslokalet. Martha Østensvig talte om de gamle Kjempeviser, og Ingeborg Endresen leste opp Bergens-historien. Deretter var det te og smørbrød, med litt sang ved bordet. — Til stede var 31 medlemmer plus noen gjester.

Sekretæren.

Oslo. St. Olavslaget hadde sin første familieaften i sesongen søndag den 20. september, med ganske godt hus. Hr. lektor Joys var så elskverdig å holde et historisk og meget interessant foredrag om den katolske Kirkes første tid her i Norge, et emne som er vel skikket til å fange tilhørernes oppmerksomhet og takknemlige bifall. Den musikalske underholdning besørgetes av hr. Rolf Østbye, der som vanlig høstet stormende applaus. Til slutt selskapelig samvær med god stemning.

Sekretæren.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.